

HLAS NA PODPORU TĚCH, CO VSKUTKU TVOŘÍ

Dovoluji si zvednout otázku, položenou vedoucí pražského divadelního souboru Excelsior v Lidových novinách z 15. 9. 1992 v rozhovoru nadepsaném redaktorkou R. Nechutovou „Žije amatérské divadlo?“. Pan Jiřík se ptá, proč peníze, přidělované institucím, které se mají o amatérské divadlo starat, nemohou pomoci těm, kteří je skutečně tvoří. Z kontextu jeho odpovědi na otázky redaktorky lze pak vyčíst, že představa o pomoci je spjata a řešením ekonomického zajištění jednotlivých souborů. Jmenovitě pak se zabezpečením zkušeben a vzniku nových inscenací.

Ponechám zatím předurčené poslání instituci pečujících o amatérské divadlo, stranou a pokusím se na věc pohledět z ryze praktického hlediska. V ČR existuje řádově 700 amatérských divadelních souborů, nepočítám dětské divadelní kolektivy. V jediné státní instituci, která v současné době existuje, a rozum snad dá, že bude existovat i nadále, má na starosti amatérské divadlo 1 pracovník na plný úvazek a při sečtení neúplných úvazků cca 1 další pracovník k tomu, tj. celkem 2. Pro úplnost je třeba poznamenat, že Praha disponuje sama o sobě 1 – 2 pracovníky a tzv. východočeský region jedním. Před listopadem 89 existovalo celkem cca 100 institucí (ÚKVČ, KKS, OKS, OKD) s nemenším počtem pracovníků.

Není v této úvaze důležité, že ani ona rozsáhlá institucionální síť, patřící minulosti, nezabezpečovala zkušebny a vznik inscenací. Nebylo to, ostatně, jejím posláním, vyjma OKD. Pokud se přeci jenom zhostila čehosi z tohoto ranku, dělo se tak z hlediska amatérského divadla v nepodstatné míře a dělo se tak především v případech uplatnění tzv. společenské objednávky, která nemohla nemít punc vládnoucí ideologie.

Podstatným mi připadá to, že žádný subjekt, ani ten nejbenevolentnější nemůže dost dobře vydávat prostředky na něco, co mu nepřináší ať přímý či zprostředkovaný užitek a na něco, co se díky jeho existenční situaci vymyká jeho kontrole. Má-li stát zájem na kulturnosti svých národů, investuje prostředky do nejrůznějších kulturních aktivit občanů, tj. i do amatérského divadla. Investuje tolik, kolik je v tom kterém čase schopen. Onou schopností mám nu mysli nejenom finanční prostředky, ale především schopnost docenit efekty, které takové investice mohou přinést. Myslím si, že se slastně zapomnělo na to, že investice do kultury jsou investicemi dlouhodobými, že od nich nelze očekávat okamžitý efekt. Že efekty z nich jsou přitom nedocenitelné. Myslím si zároveň, že jsou stávající investice v případě amatérského divadla nedostatečné, že by se při větší prozíravosti nelezly prostředky na to, aby v účelně členěných regionech mohla existovat pracoviště, která by byla sto podat bezplatně pomocnou ruku jednotlivým souborům, která by mohla saturovat některé z potřeb, o kterých hovořil pan Jiřík.

Dva pracovníci v ARTAMA mohou s prostředky, které mají k dispozici a s nasazením všech svých

sil zabezpečit to, co tvoří nadstavbu nad širokou škálou divadelního dění v místech a regionech. Mohou zajistit zobecňování a užítkování nejlepších výsledků práce amatérských divadelních souborů pro relativně omezený, leč dostačující okruh zájemců. Děje se tak zvláště formou prezentace a konfrontace inscenačních výsledků a nejrůznějšími formami vzdělávání na národních přehlídkách, scénických žatvách a dílnách. Zde má stát, jako subjekt vydávající účelově prostředky, možnost bezprostřední kontroly jejich efektivního využívání. Jakou personální základnu by si vyžádala státní instituce, která by zajišťovala, byť jenom účetně, evidenčně a kontrolně, nejzákladnější existenční podmínky souborů, kterými jsou cítěny prostory ke zkoušení (popřípadě k produkcím) a vznik inscenací, si lze jen těžko představit.

Stát, to však nejsou jen státní instituce. Jsou to města o obce se svými zastupitelstvy, magistráty. V současnosti i nejbližší budoucnosti bude záležet především na nich, jaké bude spektrum bohatství jejich regionů. Bude záležet na jejich chápání onoho bohatství, na tom, zda v nich zavládne kupčení či prozíravý, vpravdě ekonomický přístup. Záleží však i na samotných amatérských divadelnicích, zdali naleznou cestu ke svým zastupitelstvům, zdali budou sto vést praktický dialog, vedoucí k oboplným efektům. Nemálo příkladů takto nalezené cesty je důkazem, že to jde i v nových radikálně proměněných podmínkách. Koneckonců, obec je tím nejbližším a nejkompetentnějším subjektem, který své investice do zajištění základních podmínek existence souborů může v jejich účelném využití nejlépe kontrolovat.

Amatérské divadlo žije. Žije v klimatu nových ekonomických, politických a kulturních vztahů, tak jako všechny další lidské aktivity. Tyto vztahy jsou takového charakteru, že předurčují i to, kdo žije amatérským divadlem. Žije jím nejintenzivněji právě nastupující nejmladší generace. Je prakticky nezkušená, odborně nepoučená, institucionálně neorganizovaná, výdělečně nečinná, ale je plna opravdového zájmu o získání dovednosti a poznatků. Je to víc než zájem, je to usilovné chtění. Zdá se, že fenomén nazývaný amatérské divadlo jí není jen místem setkání s lidmi stejné krve, ale především příležitostí seberealizace prostřednictvím umění. Nelze přitom přehlédnout víru v prosazení dobra, bez stínu skepse, nihilismu. Morální povinností státu je, aby prostřednictvím svých institucí pomáhal tomu nejperspektivnějšímu. V případě amatérského divadla tak stát činí prostřednictvím ARTAMA na akcích nadstavbového charakteru. Stačí se přijet podívat do Hronova, Chrudimi, Libice n. C., Třebíče, Písku, Rakovníka a dalších míst, v nichž se konají národní přehlídky a dílny. A nejen přijet, chce to koukat s otevřenými očima. Nemůžete pak přehlédnout nízký věkový průměr účastníků, těch, kdo jsou příslibem budoucnosti amatérského divadla, těch, kdo jí právě začínají tvořit.

Napsáno pro časopis Amatérská scéna

Publikováno: Časopis Amatérská scéna 12/1992, str. 2